

Warszawa, 21 maja 2019 r.

Stanowisko Koalicji Klimatycznej w sprawie konieczności odejścia Polski od spalania węgla do 2030 roku

Opierając się na wynikach badań naukowych, a także na przekonaniu o moralnej i etycznej odpowiedzialności obecnej generacji wobec przyszłych pokoleń, **Koalicja Klimatyczna wzywa polskich polityków wszystkich opcji politycznych do podjęcia zdecydowanych działań na rzecz zaprzestania spalania węgla w celach energetycznych w Polsce do 2030 roku.**

Na konieczność zaprzestania wykorzystania węgla w energetyce wskazują także polskie środowiska naukowe. W dniu 10 grudnia 2018 roku przedstawiciele Polskiej Akademii Nauk wspólnie z Papieską Akademią Nauk oraz francuskim Centre Nationale de la Recherche Scientifique przyjęli Memorandum wzywające do odejścia od spalania węgla najpóźniej do roku 2030, co stanowić będzie przykład dla wielu państw zależnych od paliw kopalnych. W opinii autorów tego dokumentu to krok o wielkim znaczeniu, wytyczający drogę ku bezpieczeństwu klimatycznemu i przyszłości naszego społeczeństwa. Jak bowiem stwierdzają sygnatariusze Memorandum jeśli nie powstrzymamy zmiany klimatu to „...rozwój ludzkości zostanie udaremniony, a stosowanie paliw kopalnych, które w dużej mierze rozwój ten umożliwiło, stanie się naszym przekleństwem. Nie możemy do tego dopuścić...”¹.

Konieczność odejścia od węgla już w 2030 roku wynika z wielu przyczyn. Wśród nich, za najważniejsze Koalicja Klimatyczna uznaje:

1. Wyniki badań prowadzonych przez Międzyrządowy Panel ds. Zmiany Klimatu (IPCC) i opublikowanych w październiku 2018 w specjalnym raporcie, wskazują, że powstrzymanie wzrostu średniej temperatury Ziemi na poziomie 1,5⁰ C jest ciągle możliwe. Wymaga to jednak szybkiej i dalekosiężnej transformacji wszystkich sektorów gospodarki, począwszy od energetyki. Bez radykalnej redukcji emisji gazów cieplarnianych ze źródeł antropogenicznych do 2030 roku powstrzymanie zmiany klimatu nie będzie możliwe.
2. Skutki zmiany klimatu zagrażają zdrowiu oraz życiu Polek i Polaków. Huraganowe wiatry, gwałtowne burze, błyskawiczne powodzie i coraz częstsze fale upałów są corocznie przyczyną przedwczesnej śmierci setek obywateli naszego kraju. Wzrasta narażenie na choroby wektorowe i tropikalne. Tylko w latach 2005 – 2015 ilość zachorowań na boreliozę wzrosła w Polsce trzykrotnie². Na negatywne, zdrowotne skutki zmiany klimatu najbardziej narażone są kobiety w ciąży i dzieci. Szacuje się, że niemal 88% wszystkich przypadków chorobowych związanych ze skutkami zmian klimatu występuje u dzieci poniżej 5 roku życia³.

¹ https://informacje.pan.pl/images/cop24media/Memorandum_katowickie-polDS.pdf

² [Koalicja Klimatyczna, Wpływ zmiany klimatu na zdrowie, źródło:](#)

http://koalicjaklimatyczna.org/theme/UploadFiles/Wplyw_zmiany_klimatu_na_zdrowie_ost2.pdf, za NIZP-PZH

³ Tamże

3. Niemal 40% polskich emisji gazów cieplarnianych jest spowodowanych spalaniem węgla na cele energetyczne. Co dziesiąta tona dwutlenku węgla emitowana w naszym kraju jest przez jedno źródło – elektrownię Bełchatów – drugiego największego emitenta gazów cieplarnianych na świecie. Polska ma drugi pod względem emisyjności sektor energetyczny w Europie. Oparcie energetyki na alternatywnych technologiach, przede wszystkim odnawialnych, dostępnych już dziś na zasadach rynkowych, wraz ze znaczną poprawą efektywności energetycznej, pozwoliłoby na zmniejszenie śladu węglowego Polski i dało istotny wkład w zapewnienie bardziej bezpiecznego życia dla pokoleń młodych Polaków.
4. Uzależnienie krajowej gospodarki od wydobycia i spalania węgla powoduje nie tylko emisję gazów cieplarnianych, ale jest także przyczyną zanieczyszczenia powietrza innymi substancjami: pyłami zawieszonymi, tlenkami siarki i azotu, metalami ciężkimi, węglowodorami i innymi, trwałymi związkami organicznymi. Jak wskazują wyniki analiz Europejskiej Agencji Środowiska, zła jakość powietrza w Polsce powoduje, że co roku przedwcześnie umiera niemal 50 tysięcy Polaków i Polek. Według Banku Światowego koszty zewnętrzne zanieczyszczenia powietrza w Polsce wynoszą 110–150 mld zł rocznie, co stanowi od 6,4% do 8,3% PKB, tj. 2-3 więcej niż wynosi wkład górnictwa i przemysłu wydobywczego w PKB Polski. Masowe ogrzewanie domów węglem stanowi ewenement na skalę Europejską i jest bezpośrednią konsekwencją uzależnienia sektora energetycznego i wydobywczego od węgla.
5. Negatywne skutki zmian klimatu w coraz większym stopniu zagrażają bezpieczeństwu żywnościowemu Polski. Wcześniej rozpoczynający się okres wegetacyjny powoduje większe zagrożenie roślin uprawnych na późnowiosenne przymrozki. Od początku XXI wieku mamy w Polsce praktycznie permanentną suszę letnią, tym niemniej rok 2018 był pod tym względem wyjątkowy; tak silna susza nie wystąpiła w Polsce co najmniej od końca II Wojny Światowej. Pojawiają się nowe choroby i nowe szkodniki – zanotowano pierwsze wystąpienie choroby niebieskiego języka u bydła, a omacnica prosowianka potrafi zniszczyć nawet ponad 80% roślin w uprawach kukurydzy.
6. Odsuwanie koniecznych reformy na przyszłość powoduje konieczność dokonywania transferu środków do górnictwa i energetyki węglowej tak, aby uzyskać spójność społeczną. Energetyka węglowa staje się ciężarem dla polskiej gospodarki i społeczeństwa. W latach 1990 – 2016 subwencje publiczne do górnictwa węglowego wyniosły około 230 mld zł, to jest około 8,5 mld zł rocznie. Utrzymanie tej tendencji do 2030 roku oznacza dalsze wsparcie w wysokości 155 mld zł. Szacuje się, że w przypadku elektroenergetyki opartej na węglu koszty zewnętrzne w latach 1990–2016 wyniosły 0,8–2,6 bln zł. O tyle większe mogłyby być środki np. na ochronę zdrowia, co zarówno poprawiłoby stan zdrowia społeczeństwa, jak i jego zdolność do pracy i uczenia się. Łącznie dotacje oraz koszty zewnętrzne obciążały przez te 27 lat każdego mieszkańca naszego kraju kwotą ponad 1900 zł rocznie, co stanowi istotną część budżetów domowych.
7. Energetyczne wykorzystanie węgla, przy wysokich kosztach jego pozyskania w kraju, powoduje wzrost zależności Polski od importu surowców. W 2018 roku import węgla kamiennego do Polski wyniósł 19,68 mln ton. Większość tego surowca sprowadzono z Rosji – 13,47 mln ton. Polska gospodarka pozostaje więc oparta na rosyjskim imporcie już nie tylko gazu i ropy naftowej, ale także węgla kamiennego. Środki finansowe, zamiast

być przeznaczane na import paliw kopalnych, winny być przeznaczane na inwestycje w zwiększenie efektywności energetycznej gospodarki oraz rozwój odnawialnych źródeł energii.

8. Na całym świecie nasilają się tendencje odchodzenia od węgla. Spośród 28 członków UE, 26 państw oświadczyło, że po 2020 roku nie będzie inwestować w energetykę węglową. Chodzi tu nie tylko o budowę nowych zakładów, ale wszelkie inwestycje. Tylko Grecja i Polska nie złożyły takich deklaracji. Podobne decyzje podejmują instytucje finansowe. Do połowy 2018 roku 19 dużych banków zaprzestało pożyczania pieniędzy na nowe kopalnie, a 16 nie finansuje już nowych elektrowni węglowych. Wśród nich są m.in. ING, Deutsche Bank, Commerzbank, Société Générale, Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju czy HSBC. Zjawisko dotyczy również dużych funduszy emerytalnych, np. państwowego Norges Bank Investment Management, największego funduszu emerytalnego w Norwegii. Ponadto 40 organizacji i podmiotów związanych z kościołem katolickim zadeklarowało, że nie będzie już inwestować w paliwa kopalne, w tym węgiel.
9. Obserwowane światowe trendy w zakresie energetyki wyraźnie wskazują bardzo silną dekarbonizację tego sektora. Koszt fotowoltaiki i wiatru jest porównywalny z kosztem budowy nowych dużych elektrowni węglowych i gazowych. Jednocześnie dramatycznie będą spadać koszty magazynowania energii. Do 2050 roku koszty przeciętnej elektrowni fotowoltaicznej spadnie o 71%, a farmy wiatrowej – o 58%. Szacuje się, że w związku z niskimi kosztami (w tym magazynowania) udział odnawialnych źródeł energii (OZE) w europejskim miksie elektroenergetycznym w połowie XXI w. wyniesie 87%. Dominować będzie energetyka wiatrowa i słoneczna.
10. Alternatywa dla węgla jest już dziś rynkowo dostępna – to budowa energetyki odnawialnej, z drogą do zaopatrzenia Polski w 100 % z OZE w 2050 r wraz z budową gospodarki oszczędnej i innowacyjnej, odpornej na wyzwania XXI wieku.

Odejście od węgla wymaga przeprowadzenia sprawiedliwej transformacji terenów historycznie uzależnionych od wydobycia węgla i energetyki węglowej. Już dziś regiony wydobywcze i koncerny węglowe w Zagłębiu Bełchatowskim (łódzkie), Turosszowskim (dolnośląskie) i na Śląsku winny, wzorem Wielkopolski Wschodniej i ZE PAK (Zagłębie Konińskie) włączyć się w proces transformacji energetycznej wspieranej przez UE w ramach tzw. Platformy Węglowej (Platform for Coal and Carbon-Intensive Regions in Transition) oraz w polityki klimatyczno - energetycznej UE. Partie polityczne i organizacje społeczne winny wspierać ten proces.

Scenariusz wycofania się z węgla może być możliwy tylko pod warunkiem uzyskania zgody społecznej. Szczególnie dotyczy to regionów węglowych w województwach łódzkim, wielkopolskim, na Dolnym i Górnym Śląsku. Sprawiedliwa transformacja energetyczna regionów wrażliwych oraz likwidacja ubóstwa energetycznego Polek i Polaków musi się odbyć przy udziale wszystkich interesariuszy oraz wsparciu ze środków publicznych alternatyw rozwojowych - oszczędnych, odnawialnych i zdecentralizowanych. Dotyczy to też wykorzystania środków UE, m.in. z tworzonoego na ten cel Funduszu Sprawiedliwej Transformacji Energetycznej.

Koalicja Klimatyczna jest porozumieniem 24 organizacji pozarządowych. Jej misją jest wspólne działanie w celu zapobiegania wywołanym przez człowieka zmianom klimatu dla dobra ludzi i środowiska. Więcej informacji o Koalicji na stronie <http://koalicjaklimatyczna.org>

Fundacja Aeris Futuro, CIWF Polska, Fundacja ClientEarth – Prawnicy dla Ziemi, Fundacja Efektywnego Wykorzystania Energii, Fundacja Ekologiczna Arka, Fundacja Ekologiczna Ziemi Legnickiej Zielona Akcja, Fundacja EkoRozwoju FER, Fundacja GAP Polska, Fundacja Greenpeace Polska, Fundacja Na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju, Instytut na rzecz Ekorozwoju, Klub Gaja, Liga Ochrony Przyrody, Dolnośląski Klub Ekologiczny, Polski Klub Ekologiczny Koło Tychy, Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki, Polski Klub Ekologiczny Okręg Wschodnio-Pomorski, Pracownia na rzecz Wszystkich Istot, Stowarzyszenie Ekologiczne Eko-Unia, Stowarzyszenie Ekologiczno-Kulturalne „Wspólna Ziemia”, Społeczny Instytut Ekologiczny, WWF Polska, Zielone Mazowsze, Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć.

Sekretariat Koalicji Klimatycznej:
Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki
ul. Mazowiecka 11/16
00-052 Warszawa

tel./fax: +48 22 827 33 70
e-mail: pkeom.org@gmail.com

www.koalicjaklimatyczna.org